

ВЛАСЕНКО Ірина,

д. мед. н., професор, професор кафедри
товарознавства, експертизи
та торговельного підприємництва
Вінницького торговельно-економічного
інституту ДТЕУ
i.vlasenko@vtei.edu.ua

VLASENKO Iryna,

Doctor of Sciences (Medical), Professor,
Professor at the Department of Commodity Studies,
Expertise and Trade Entrepreneurship
Vinnytsia Institute of Trade and Economics,
SUTE
ORCID: 0000-0001-9995-2025

ТЕРНОВА Алла,

к. т. н., доцент, завідувач
кафедри товарознавства, експертизи
та торговельного підприємництва
Вінницького торговельно-економічного
інституту ДТЕУ
a.ternova@vtei.edu.ua

TERNOVA Alla,

PhD (Technical), Associate Professor,
Head of the Department of Commodity Studies,
Expertise and Trade Entrepreneurship
Vinnytsia Institute of Trade and Economics,
SUTE
ORCID: 0000-0002-7447-137X

РЕГІОНАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Зовнішньоторговельна діяльність – вагомий чинник розвитку економіки країни. Актуальним питанням є дослідження особливостей виробничої та зовнішньоторговельної діяльності регіонів України для окреслення їх можливостей і перспектив розвитку. Мета статті – визначення особливостей зовнішньої торгівлі Вінницької області та перспектив її розвитку. Висунуто гіпотезу, що продукція Вінницької області є конкурентоспроможною на міжнародному ринку, динаміка експорту залишається позитивною навіть під час війни, в області наявні резерви для збільшення виробництва й експорту продукції. У процесі дослідження використано загальнонаукові методи: спостереження, індукції та дедукції, причинно-наслідкового зв'язку, таблично-графічний. Проаналізовано стан торгівлі товарами Вінницької області в сучасних умовах. Розглянуто перспективи розвитку пріоритетних галузей господарства Вінницької області. Показано, що промисловість Вінниччини в основному представлена підприємствами харчової, хімічної, деревообробної й легкої промисловості. Вінниччина є переважно сільськогосподарським регіоном. Область виробляє достатньо продовольства не лише для забезпечення власних потреб, але й для експорту продукції. Це стосується як традиційних сільськогосподарських культур, так і перспективних нішевих культур та органічної продукції. Позитивна динаміка встановлення підприємствами Вінницької області активних зовнішньоторговельних зв'язків, зростання обсягів експорту свідчать про високу конкурентоспроможність продукції регіону на міжнародному ринку. Значна

REGIONAL PRIORITIES OF FOREIGN TRADE ACTIVITY

Foreign trade activity is an important factor in the development of the country's economy. An urgent issue is the study of the peculiarities of the production and foreign trade activities of the regions of Ukraine in order to outline their opportunities and prospects for development. The purpose of the article is to determine the peculiarities of foreign trade of the Vinnytsia region and the prospects for its development. It is hypothesized that the products of the Vinnytsia region are competitive on the international market, the export dynamics remain positive even during the war, the region has reserves for increasing production and export of products. In the research process, general scientific methods were used: observation, induction and deduction, cause-and-effect relationship, tabular and graphic. The state of trade in goods of the Vinnytsia region in modern conditions has been analyzed. The prospects for the development of priority sectors of the economy of the Vinnytsia region were considered. It is shown that the industry of Vinnytsia region is mainly represented by food, chemical, woodworking and light industry enterprises. Vinnytsia is mainly an agricultural region. The region produces enough food not only to meet its own needs, but also to export products. This applies to both traditional agricultural crops and promising niche crops and organic products. The positive dynamics of the establishment of active foreign trade relations by enterprises of the Vinnytsia region, the growth of export volumes indicates the high competitiveness of the region's products on the international market. A significant share in the structure of exports belongs to raw materials and goods with low added

частка в структурі експорту належить сировині та товарам з низькою доданою вартістю. У зв'язку з цим варто зосередити увагу на розвитку галузей, що виробляють продукцію з високою доданою вартістю. Реалізувати це завдання можна через розвиток індустріальних парків, які відіграють важливу роль у створенні нових робочих місць, впровадженні інновацій, сприяють залученню інвестицій, зміцненню економіки регіону. На Вінниччині в індустріальних парках вагоме місце займає переробна промисловість, зокрема переробка сільськогосподарської продукції. Це забезпечує якісне зростання валового регіонального продукту, а також ринки збуту для сільгоспвиробників.

Ключові слова: зовнішньоторговельна діяльність, експорт товарів, імпорту товарів, структура експорту, структура імпорту.

value. In this regard, it is worth focusing attention on the development of industries that produce products with high added value. This task can be achieved through the development of industrial parks, which play an important role in creating new jobs, introducing innovations, contributing to attracting investments, and strengthening the economy of the region. In Vinnytsia, the processing industry, in particular the processing of agricultural products, occupies a significant place in industrial parks. This ensures qualitative growth of the gross regional product, as well as sales markets for agricultural producers.

Keywords: foreign trade activity, export of goods, import of goods, export structure, import structure.

JEL Classification: F47, O18, O19, R58.

Вступ

Успішний розвиток зовнішньоторговельних зв'язків позитивно впливає на економіку регіону та країни в цілому. В сучасних умовах, коли суттєво поглиблюються міжнародні зв'язки, наша держава висловила бажання реалізовувати курс на євроінтеграцію. Все це, безперечно, знаходить своє відображення і в зовнішньоторговельній діяльності.

Територія Вінниччини не зазнала окупації після початку повномасштабного вторгнення. Саме це дало змогу області ефективно працювати та, попри труднощі воєнного стану, утримувати тенденцію до нарощування виробництва продукції.

У Вінницькому регіоні виробництвом продукції загалом успішно займається більш як 1 200 великих, середніх і малих підприємств з кількістю працівників близько 60 тис. осіб. З цієї кількості найбільша частка, а саме понад 22 тис. осіб, зайняті у харчовому виробництві, ще близько 10 тис. осіб – в енергетичній галузі. Окрім того, через початок повномасштабного вторгнення з окупованих областей (Донецької, Херсонської, Харківської, Запорізької, Луганської та Миколаївської) на територію Вінницької було переміщено 369 суб'єктів господарювання (233 ФОП та 136 юридичних осіб), які створили 1 839 робочих місць (Опора, 2024, 10 травня).

У регіоні виробляють 12% обсягу валової продукції сільського господарства України. Вінниччина посідає перше місце з виробництва картоплі, молока, м'яса, цукрових буряків, за чисельністю поголів'я корів, птиці, за обсягами виробництва валової продукції сільського господарства на 1 особу (Головне управління статистики у Вінницькій області, б. д.).

Україна визначила євроінтеграцію як шлях до свого подальшого розвитку. Саме тому поглиблення торговельних зв'язків з країнами ЄС є вкрай важливим для нашої держави. Добробут країни забезпечується її регіональними економіками. Розвиток зовнішньоторговельних

зв'язків Вінницького регіону з країнами ЄС не лише дасть можливість збільшити наповнення бюджету, а й позитивно вплине на якість та конкурентоспроможність продукції, сприятиме розвитку підприємництва загалом. Навіть в умовах воєнного стану Вінницька область не лише утримує обсяги виробництва продукції, які задовольняють її потреби, забезпечує продукцією інші регіони держави, а й нарощує експорт, у т. ч. до Європейського Союзу. Зовнішньоекономічна діяльність області, зокрема її експортний потенціал, залежить від виробничих можливостей регіону, його спрямованості та перспектив зростання. Відтак, аналіз виробничого потенціалу Вінницької області дасть змогу розкрити перспективи в зовнішньоекономічній діяльності.

В умовах війни та післявоєнної відбудови важливо зосередити увагу на особливостях регіонів України, максимально ефективно використати ресурси кожного регіону і спрямувати зусилля на розвиток тих галузей, які дадуть найбільший прогрес регіону й Україні в цілому. Саме тому розгляд стану економіки Вінницької області не лише дозволить скоригувати зусилля на підвищення ефективності її функціонування, а й дасть можливість прогнозувати перспективи розвитку.

Торгівля відіграє важливу роль у розвитку економіки країни. Питання розширення зовнішньоторговельних зв'язків України цікавлять багатьох вітчизняних вчених. З початком повномасштабної агресії РФ відбулися значні зміни в зовнішньоекономічній діяльності нашої країни. Глобальні питання світового господарства у зв'язку з викликами російсько-української війни досліджено в праці Мазаракі та Мельник (2022), де розглянуто світові економічні тренди, що сформувалися як в ретроспективі, так і останнім часом. У статті проаналізовано вплив цієї війни на економіку європейських країн та світу в цілому.

Миценко та ін. (2021) розглянуто залежність економіки України від зовнішньої торгівлі. Авторами досліджено показники залежності її економіки від зовнішньої торгівлі, виявлено загрози економічній безпеці країни – внаслідок як зовнішньоторговельної відкритості її економіки, так і її імпортозалежності.

Багато науковців зосередили свою увагу на дослідженні впливу глобальної економічної нестабільності на стан зовнішньої торгівлі України. Зокрема, у статті Батракової та Фоменко (2023) проведено оцінку сучасного стану ринку зовнішньої торгівлі України, досліджено обіг товарного експорту й імпорту, розглянуто ринок міжнародної торгівлі та формування господарсько-виробничих відносин з провідними країнами світу.

У праці Дуляби та Далика (2020) вивчено розвиток зовнішньої торгівлі України в умовах глобальної нестабільності. За підсумками дослідження авторами зроблено висновок, що заходи підвищення української економіки мають бути спрямовані на стимулювання розвитку переробних галузей, підтримку експорту вітчизняної продукції з високою доданою вартістю.

Вітчизняні науковці особливу увагу приділяють розвитку економічних відносин України та країн Європейського Союзу. Так, у праці Мельник та Туницької (2024) проаналізовано зовнішньоторговельні зв'язки України і Польщі протягом 2022–2024 рр. Авторами зроблено висновки про необхідність в умовах прискорення євроінтеграції України удосконалення спільного з Польщею механізму співпраці щодо запобігання руйнівному впливу на ринки продукції АПК та створення умов для чесної конкурентної боротьби на Єдиному європейському ринку.

У статті Шайди та ін. (2022) досліджено особливості зовнішньоторговельної співпраці України і Німеччини. Авторами охарактеризовано динаміку розвитку основних галузей економіки Німеччини та зовнішньоторговельних операцій між Україною та цією країною. Проаналізовано вплив війни з росією на розвиток зовнішньоторговельних відносин України.

У праці Тоцької (2022) розглянуто перспективи зовнішньої торгівлі товарами України з Польщею, Румунією, Словаччиною та Молдовою; проведено комплексний аналіз і прогнозування експортно-імпортних операцій з товарами між Україною та сусідніми країнами. Згідно з прогнозними моделями автором висунуто передбачення зростання експортно-імпортних операцій України з усіма аналізованими країнами.

Особливо цікавими виглядають дослідження особливостей зовнішньої торгівлі окремих регіонів. У публікації Соколовської (2020) розглянуто проблеми зовнішньої торгівлі України та її регіонів у контексті світової кризи. У статті здійснено аналіз стану й динаміки зовнішньої торгівлі України і її регіонів, виявлено негативні тенденції та визначено загрози, що виникають у сфері зовнішньоекономічної діяльності регіонів. Автором обґрунтовано необхідність, умови та напрями диверсифікації й нарощування експортного потенціалу регіонів.

Окремі аспекти розвитку сучасного виробництва та міжнародної торгівлі розглянуто в низці праць зарубіжних науковців. Цікавим напрямом досліджень є проблематика змін у секторальній економічній структурі в контексті сталого розвитку. Так, у праці *Savona and Ciarli* (2019) зауважено на проблемах екологічно чистого виробництва у світі та його впливі на міжнародну торгівлю. Автори розглядають екологічну політику в контексті інновацій і розвитку.

Вплив міжнародної торгівлі на економічне зростання досліджено у праці *Bardi and Hfaiedh* (2021); значення відкритості торгівлі, прямих іноземних і внутрішніх інвестицій для економічного зростання азійських країн розглядається в публікації *Bakari and Tiba* (2019); вплив торгівлі на економічне зростання досліджено у статті *Farahane and Heshmati* (2020), де, зокрема, розглянуто теорії та докази цього впливу на прикладі Південної Африки.

У праці *Ji et al.* (2022) проаналізовано, як міжнародна торгівля сприяє економічній стійкості, та доведено, що експорт стимулює зростання ВВП і прискорює покращення можливостей імпорту в

довгостроковій перспективі. Причинно-наслідковий зв'язок між ВВП та експортом вказує на те, що експорт є визначальним фактором сталого економічного зростання. Зроблено висновок, що імпорт сприяє експортному виробництву, а зростання експорту розширює можливості для імпорту.

Нині відбуваються швидкі зміни в економічній діяльності регіонів. Ті з них, що не зазнали окупації, не лише повинні спрямувати свою виробничу діяльність на забезпечення своїх потреб, а й зосередити увагу на нарощуванні виробництва продукції для підтримки інших регіонів країни та збільшення ВВП держави. Саме тому дослідження особливостей виробничої та зовнішньоторговельної діяльності Вінницької області дасть змогу окреслити перспективи регіону в цьому напрямі, допоможе зосередити увагу на тих можливостях, які має регіон.

Метою статті є визначення особливостей зовнішньої торгівлі Вінницької області та перспектив її розвитку з урахуванням спрямованості регіону.

Висунуто гіпотезу, що продукція, яка виробляється Вінницькою областю, є конкурентоспроможною на міжнародному ринку, динаміка експорту залишається позитивною навіть під час війни, також в області наявні резерви для збільшення виробництва й експорту продукції.

Застосовано загальнонаукові методи: спостереження, індукції та дедукції, причинно-наслідкового зв'язку, таблично-графічний. Для досягнення мети дослідження в основній частині статті висвітлено результати аналізу стану торгівлі товарами Вінницької області в умовах сучасних змін. Розглянуто перспективні напрями розвитку пріоритетних галузей господарства Вінницької області. Дослідження виконано на основі матеріалів Державного комітету статистики України та Головного управління статистики Вінницької області.

Структура основної частини статті має три розділи. У першому охарактеризовано виробництво продукції у Вінницькій області; проаналізовано обсяги виробництва промислової та сільськогосподарської продукції та їхню частку в торговельному балансі країни. Другий розділ присвячено особливостям зовнішньоторговельної діяльності Вінницької області та структурі експорту й імпорту товарів. У третьому розділі проаналізовано зовнішньоторговельні зв'язки Вінницької області з країнами ЄС, визначено основні товарні групи, в яких область має перевагу.

1. Характеристика виробництва продукції Вінницької області

Промисловість Вінниччини в основному представлена підприємствами харчової, хімічної, деревообробної та легкої промисловості, а також машинобудування. Одним з найбільших в Україні підприємств переробної промисловості є "Вінницька птахофабрика" з оборотом 39.25 млрд грн. У сільськогосподарському секторі це дві компанії: ПрАТ "Поділля" з оборотом 6.04 млрд грн та ТОВ "Птахокомплекс "Зоря Поділля" з оборотом 5.3 млрд грн. (*ILikeNews*, 2024, 18 березня).

Серед найбільших підприємств Вінниччини – "Агрона Фрут Україна" (виробництво продукції з ягід та фруктів), "Барлінек Інвест" (паркетна дошка), "Kness Україна" (об'єкти альтернативної енергетики та розподільчих мереж), "Roshen" (солодощі), "Вінницька харчосмакова фабрика" (плодоовочева консервація), "Грін Кул Україна" (холодильне обладнання), "Сперко Україна" (лікарські препарати), "Вінницький олійно-жировий комбінат" (мас 4% світового виробництва соняшникової олії), *HEAD* (спорттовари), "Еко-Снек" (солодощі "Равлик Боб") (Чудновський, 2025, 6 січня).

За обсягами виробництва промислової продукції Вінницької області у 2023 р. перше місце належить харчовим продуктам (43.3%) (рисунок).

Обсяги виробництва промислової продукції Вінницької області у 2023 р., %
Джерело: складено авторами за матеріалами Вінницької міської ради (2024, 14 листопада).

У 2023 р. загальний обсяг реалізації продукції по Вінницькій області становив 37.8 млрд грн, натомість за січень – червень 2024 р. – 21.5 млрд грн.

Вінницька область виробляє близько 10% сільськогосподарської продукції України і може забезпечити харчовими продуктами як свій, так і інші регіони України, включно з тими, де відбуваються воєнні дії.

У Вінницькій області вирощуються зернові, овочеві та технічні культури (табл. 1).

Таблиця 1

Обсяги виробництва основних сільськогосподарських культур
Вінницької області у 2022 р.

Сільськогосподарська культура	Вироблено у Вінницькій області, млн т	% від загального виробництва по Україні
Зернові, з них:	2.7	10
– пшениця	1.2	4
Технічні культури, з них:	2.8	11
– цукрові буряки	1.5	10
Овочеві культури, з них:	1.4	6
– картопля	0.8	4

Джерело: складено авторами за матеріалами сайту "Моя Вінниця" (2023, 25 грудня).

Україна протягом тривалого часу має репутацію експортера недорогої сировини. Саме тому сучасний агробізнес, зокрема у Вінницькій області, збільшує площі під нішевими культурами. Актуальність роботи із цими культурами в умовах воєнного стану зростає, оскільки ціни на традиційні бізнес-культури суттєво знизилися. Вирощування та переробка нішевих культур може стати для Вінниччини кроком до збільшення обсягів експорту. Довгий час вирощування нішевих культур було справою переважно малих фермерських господарств і домогосподарств. В останні ж роки все більше великих виробників шукають альтернативи традиційним культурам.

На Вінниччині підвищилася зацікавленість виробників до нішевих культур, таких як льон, боби, горох, нут, сочевиця, мак, гірчиця, лікарські рослини. Головними перевагами вирощування цих культур є низька конкуренція, висока ціна реалізації, великий ринок збуту, висока рентабельність бізнесу, можливість побудови ефективної сівоzmіни. Проте варто врахувати й певні ризики, як-от: відсутність прозорих стандартів якості, вища собівартість виробництва порівняно з олійними та зерновими, низький рівень державної підтримки тощо (*Agroapp*, 2023, 29 грудня).

Ще однією помітною тенденцією розвитку аграрної сфери Вінницької області є нарощення обсягів виробництва органічної продукції. Це набуває особливої актуальності через погіршення екологічної ситуації у світі, а також зростання поінформованості населення про негативні наслідки споживання продуктів з високим вмістом пестицидів, мінеральних добрив та інших хімічних речовин. Окрім того, у значній частини населення існують побоювання щодо споживання генетично модифікованих продуктів. Покупці дедалі більше віддають перевагу органічним продуктам, у світі зростає попит на них, отже, їх

виробництво набуває популярності. У 2022 р. найбільше було реалізовано таких категорій органічної продукції:

- молочна (43%);
- фреш-група, що містить овочі, фрукти та культивовані гриби (39%);
- зернові та продукти зернопереробки – крупи, пластівці та борошно (9%).

Зростають обсяги виробництва органічного яйця (4%), соків та напоїв (3%).

Останніми роками Україна стабільно входить до п'ятірки імпортерів органічної продукції до ЄС, інколи посідаючи друге та третє місце. Основні позиції – кукурудза, пшениця, соя, насіння та продукти переробки соняшнику, ягоди. Україна посіла восьме місце серед імпортерів продуктів тваринництва до ЄС завдяки меду і молочній продукції й друге – по кормових зернових. Конкурентна перевага органічної продукції є важливою складовою конкурентоспроможності економіки України (*AgroPortal*, 2024, 27 вересня). Таким чином, саме виробництво органічної продукції може стати перспективним напрямом аграрного сектору Вінниччини.

Отже, Вінниччина є переважно сільськогосподарським регіоном. Область виробляє достатню кількість продовольства, щоб забезпечити власні потреби, постачати продукцію на внутрішній ринок, а також експортувати. Це стосується не лише традиційних сільськогосподарських культур, але й перспективних в цьому плані нішевих культур та органічної продукції, на яку зростає попит не лише в Європі, а й загалом у світі.

2. Особливості зовнішньоторговельної діяльності Вінницької області

Експорт виступає ключовим чинником формування ВВП, зростання сукупного попиту та показників соціально-економічного розвитку. Стабільно високі показники експорту регіону свідчать про його конкурентоспроможність, стабільність економічної ситуації. Експортна діяльність відображає рівень забезпеченості необхідними ресурсами та здатність ефективно їх використовувати.

Зовнішня торгівля Вінницької області характеризується зростанням експорту та позитивним сальдо зовнішньоторговельного обороту (*табл. 2*).

Якщо розглянути динаміку експорту з Вінницької області, то варто зазначити, що протягом 2020–2021 рр. обсяги експорту дещо зменшилися. Проте вже у 2022 р. простежується позитивна динаміка зростання. Щодо імпорту, то спостерігаються різкі коливання його обсягів протягом досліджуваного періоду. З початком повномасштабного вторгнення відбулася девальвація національної валюти, зросли ціни на імпортні товари; внаслідок зниження купівельної спроможності населення впав попит на імпортні товари, скоротились обсяги

промислового виробництва в Україні, а відповідно, зменшилися потреби у матеріалах і комплектуючих.

Таблиця 2

Динаміка обсягів зовнішньої торгівлі товарами Вінницької області

Рік	Експорт			Імпорт			Сальдо
	обсяг, млн дол. США	у % до попереднього року	у % до загального обсягу	обсяг, млн дол. США	у % до попереднього року	у % до загального обсягу	
2020	1377.76	94.7	2.8	554.51	87.8	1.0	823.25
2021	1309.32	95.0	1.9	699.07	126.1	1.0	610.25
2022	1600.46	122.2	3.6	622.80	89.1	1.1	1600.46
2023	1698.85	106.1	4.7	899.66	144.5	1.4	1698.85
9 місяців 2024	1480.96	116.3	4.8	619.81	91.1	1.2	861.15

Джерело: складено авторами за даними статистики зовнішньоекономічної діяльності Вінницької області (Головне управління статистики у Вінницькій області, б. д.).

Однак Вінницька область протягом досліджуваного періоду експортувала товарів більше, ніж імпортувала, на що вказує позитивне сальдо її зовнішньої торгівлі. Суб'єктами господарювання області за 9 місяців 2024 р. експортовано товарів майже у 2.4 раза більше, ніж імпортовано (Бараболя, 2024, 25 серпня).

Підприємства Вінниччини активно здійснюють зовнішньоторговельні операції. Так, у 2020 р. було встановлено зв'язки зі 145, у 2021 – зі 135, у 2023 – 142 країнами світу. При цьому у 2023 р. найбільше експортувалося товарів, млн дол. США, до Польщі – 107.3 (20.3% від усього обсягу експорту), Іспанії – 87.8 (8.7%), Саудівської Аравії – 76.4 (7.6%), Нідерландів – 70.8 (4.5%), Тунісу – 70.3 (4.1%), Туреччини – 59.7 (3.4%), Китаю – 48.5 (7.4%), Єгипту – 38.8 (3.8%), Угорщини – 32.4 (3.4%), Іраку – 31.7 (3.2%). Крім того, значна частка в експорті припадає на Румунію – 30.7 млн дол. США, Угорщину, Казахстан (Бараболя, 2024, 25 серпня).

Найбільші поставки імпортних товарів, млн дол. США, здійснювалися з Китаю – 67.6 (17.8%), Польщі – 63.8 (11.2%), США – 37.2 (10.6%), Німеччини – 37 (9.6%), Туреччини – 24.3 (7.5%), Греції – 17.9 (5.2%) та Румунії – (5.5%). Значну частку в обсягах імпорту мають Італія, Сербія, Алжир, Франція.

Якщо розглянути загальну товарну структуру експорту Вінницької області, то можна відмітити, що протягом 2022–2024 рр. основна частка припадає на харчові продукти та продовольчу сировину. Тільки ці позиції дають майже 90% всього обсягу експорту. Така тенденція спостерігається протягом всього досліджуваного періоду (табл. 3).

Зважаючи на товарну структуру імпорту Вінницької області, можна стверджувати, що основні позиції займають мінеральні продукти; продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості; машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання; засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби; полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них – на ці товари припадає 73.7% у структурі імпорту (табл. 4).

Таблиця 3

Динаміка товарної структури експорту Вінницької області

Товарна група	2022 р.			2023 р.			9 місяців 2024 р.		
	обсяг, млн дол. США	у % до 2021 р.	у % до загального обсягу	обсяг, млн дол. США	у % до 2022 р.	у % до загального обсягу	обсяг, млн дол. США	у % до 9 місяців 2023 р.	у % до загального обсягу
Усього	1600.46	122.2	100	1698.85	106.1	100	1480.96	116.3	100
Живі тварини; продукти тваринного походження	258.83	308.0	16.2	139.30	53.8	8.2	407.86	330.9	27.5
Продукти рослинного походження	550.92	112.5	34.4	554.19	100.6	32.6	465.89	119.0	31.5
Жири та олії тваринного або рослинного походження	324.81	165.6	20.3	509.03	156.7	30.0	215.64	54.0	14.6
Готові харчові продукти	183.34	119.5	11.5	288.48	157.3	17.0	204.17	104.9	13.8
Мінеральні продукти	17.50	51.9	1.1	14.07	80.4	0.8	12.71	129.1	0.9
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	21.84	66.6	1.4	19.61	89.8	1.2	10.96	69.6	0.7
Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	7.06	126.2	0.4	4.83	68.4	0.3	4.57	116.1	0.3
Шкури необроблені, шкіра вичищена	0.70	40.7	0	0.55	77.8	0	0.55	144.8	0.0
Деревина і вироби з деревини	125.17	89.3	7.8	95.37	76.2	5.6	75.86	100.4	5.1
Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	1.09	74.0	0.1	0.97	88.6	0.1	0.95	128.8	0.1
Текстильні матеріали та текстильні вироби	19.29	124.4	1.2	1.64	8.5	0.1	14.05	975.5	0.9
Взуття, головні убори, парасольки	0.23	138.7	0	0.16	68.7	0	0.08	71.0	0.0
Вироби з каменю, гіпсу, цементу	1.19	86.3	0.1	2.11	176.8	0.1	0.60	31.9	0.0
Перли природні або культивовані, дорожчине або напівдорожчине каміння	0.45	65.4	0	0.28	62.2	0	0.73	258.0	0.0
Недорогоцінні метали та вироби з них	17.70	60.0	1.1	14.95	84.5	0.9	11.34	94.0	0.8
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	54.68	51.5	3.4	37.28	68.2	2.2	43.1	137.3	2.9
Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	1.04	63.6	0.1	0.67	64.7	0	0.56	118.3	0
Прилади й апарати оптичні, фотографічні	2.20	131.1	0.1	0.63	28.8	0	0.47	79.7	0
Різні промислові товари	11.85	90.5	0.7	14.50	122.4	0.9	10.71	110.4	0.7

Джерело: складено авторами за даними статистики зовнішньоекономічної діяльності Вінницької області (Головне управління статистики у Вінницькій області, б. д.).

Таблиця 4

Динаміка товарної структури імпорту Вінницької області

Товарна група	2022 р.			2023 р.			9 місяців 2024 р.		
	млн дол. США	у % до 2021 р.	у % до загального обсягу	млн дол. США	у % до 2022 р.	у % до загального обсягу	млн дол. США	у % до 9 місяців 2023 р.	у % до загального обсягу
Усього	622797.4	89.1	100	899.66	144.5	100	61.98	91.1	100
Живі тварини; продукти тваринного походження	3.46	153.1	0.6	2.86	82.5	0.3	4.81	227.3	0.8
Продукти рослинного походження	17.82	130.8	2.9	15.00	84.2	1.7	13.52	114.5	2.2
Жири та олії тваринного або рослинного походження	2.32	71.0	0.4	0.79	33.9	0.1	0.55	97.0	0.1
Готові харчові продукти	37.69	129.3	6.1	31.60	83.8	3.5	23.20	102.4	3.7
Мінеральні продукти	46.14	293.0	7.4	153.94	333.6	17.1	85.62	68.5	13.8
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	109.19	90.5	17.5	153.75	140.8	17.1	114.88	93.2	18.5
Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	42.32	77.1	6.8	78.42	185.3	8.7	37.87	88.1	6.1
Шкури необроблені, шкіра вичищена	0.38	58.4	0.1	0.45	119.6	0.1	0.58	165.7	0.1
Деревина і вироби з деревини	36.67	78.7	5.9	33.83	92.2	3.8	27.17	104.9	4.4
Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	124.1	86.5	2.0	11.51	92.7	1.3	10.16	114.4	1.6
Текстильні матеріали та текстильні вироби	25.35	103.2	4.1	44.42	175.2	4.9	13.72	34.5	2.2
Вуття, головні убори, парасольки	2.71	80.0	0.4	6.42	236.3	0.7	3.08	58.9	0.5
Вироби з каменю, гіпсу, цементу	4.87	53.2	0.8	10.73	220.2	1.2	7.64	85.8	1.2
Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	0.37	111.1	0.1	1.48	395.4	0.2	0.75	76.1	0.1
Недорогоцінні метали та вироби з них	36239.8	54.0	5.8	46.88	129.4	5.2	39.04	105.7	6.3
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	109.78	63.7	17.6	142.28	129.6	15.8	138.08	132.3	22.3
Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	117.16	120.7	18.8	134.72	115.0	15.0	87.22	87.9	14.1
Прилади й апарати оптичні, фотографічні	10.67	65.3	1.7	23.20	217.4	2.6	6.09	38.5	1.0
Товари, придбані в портах	0.05	103.8	0	0.043	92.1	0	0.030	101.4	0
Різне	0.55	73.3	0.1	7.29	112.9	0.8	5.68	105.1	0.9

Джерело: складено авторами за даними статистики зовнішньоекономічної діяльності Вінницької області (Головне управління статистики у Вінницькій області, б. д.).

Вагома частка імпорту припадає також на недорогочінні метали та вироби з них, полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них, деревину і вироби з деревини, продукти рослинного походження.

Отже, продукція Вінницької області зарекомендувала себе конкурентоспроможною на міжнародному ринку, про що свідчить позитивна динаміка встановлення підприємствами активних зовнішньоторговельних зв'язків, а також зростання експорту. Проте варто зазначити, що вагома частка в структурі експорту належить сировині та товарам з низькою доданою вартістю.

3. Зовнішньоторговельні зв'язки Вінницької області з країнами ЄС

Розглядаючи торговельно-економічні відносини Вінницької області з країнами ЄС, можна констатувати, що ці зв'язки поглиблюються з кожним роком (табл. 5).

Таблиця 5

Динаміка зовнішньої торгівлі товарами Вінницької області з країнами ЄС

Рік	Експорт		Імпорт		Сальдо
	обсяг, млн дол. США	у % до попереднього року	обсяг, млн дол. США	у % до попереднього року	
2017	445.4	137.5	211.4	139.0	234.0
2018	499.1	112.1	270.5	127.9	228.6
2019	542.9	108.8	309.0	114.2	233.9
2020	546.1	100.6	295.0	95.4	251.1
2021	538.2	98.6	378.9	131.2	159.3
2022	963.6	179.1	348.6	92.0	615.0
2023	974.6	101.1	464.1	133.2	510.4
9 місяців 2024	692.1	95.6	330.5	93.1	361.6

Джерело: складено авторами за даними статистики зовнішньоекономічної діяльності Вінницької області (Головне управління статистики у Вінницькій області, б. д.).

Для порівняння ми розглянули динаміку зовнішньої торгівлі товарами Вінницької області з країнами ЄС протягом п'яти довоєнних років. Порівняно з цим періодом у 2022–2024 рр. показники експорту товарів не зменшилися. Сальдо залишилося позитивним і навіть значно зросло, що свідчить про високу конкурентоспроможність вінницьких товарів на європейському ринку.

У структурі експорту області переважають харчові продукти та продовольча сировина, хоча вагоме місце займають і машини та механізми, електротехнічне обладнання (табл. 6).

Таблиця 6

Структура зовнішньої торгівлі товарами Вінницької області
з країнами ЄС у 2021 р.

Експорт		Імпорт	
Товарна група	млн дол. США	Товарна група	млн дол. США
Продукти рослинного походження	141.9	Машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання	112.1
Деревина і вироби з деревини	107.3	Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	75.6
Жири та олії тваринного або рослинного походження	84.6	Засоби наземного транспорту, крім залізничного	48.6
Машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання	79.3	Деревина і вироби з деревини	31.8
Готові харчові продукти	58.2	Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	29.3
Текстильні матеріали та текстильні вироби	15.2	Недорогоцінні метали та вироби з них	22.1
Живі тварини, продукти тваринного походження	14.9	Готові харчові продукти	18.2
Різні промислові товари	10.7	Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	11.9
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	9.8	Текстильні матеріали та текстильні вироби	11.8

Джерело: складено авторами за матеріалами Вінницької обласної військової адміністрації (2021, 30 серпня).

Варто зазначити, що у загальній структурі зовнішньої торгівлі з країнами ЄС більш як 90% належить товарам і лише 10% – послугам.

Для успішної співпраці вітчизняних підприємств з країнами ЄС слід багато зробити: це і модернізація обладнання підприємств, і гармонізація стандартів продукції з вимогами європейських країн, і виробництво інноваційної продукції, здатної зацікавити європейських споживачів. Однією з проблем українського експорту в цілому і вінницького зокрема є те, що значна частка в його структурі представлена сировиною та напівфабрикатами, тобто продукцією з низькою доданою вартістю. З поглибленням інтеграції України в економіку ЄС малий і середній бізнес отримає додатковий стимул для свого розвитку, а отже, зростатиме частка продукції з високою доданою вартістю.

Відтак, важливим завданням для області, та й загалом усієї країни, є розвиток галузей, що виробляють продукцію з високою доданою вартістю. Реалізувати це завдання можна через створення промислових (індустріальних) парків, які відіграють важливу роль у створенні нових робочих місць, впровадженні інновацій, сприяють залученню інвестицій, зміцненню економіки регіону.

На Вінниччині в індустріальних парках вагоме місце займає переробна промисловість, у т. ч. переробка сільськогосподарської продукції. Це забезпечує якісне зростання валового регіонального

продукту, а також ринки збуту для сільгоспвиробників. Так, у Вінниці наразі функціонують чотири індустриальні парки.

Вінницький індустриальний парк (загальною площею 35.7 га), концепцією якого є створення єдиного в Україні центра синергії проривних технологій у сфері агро- і харчової промисловості. Він є центром генерації ідей з розробки нових типів харчових продуктів та організації серійного виробництва, його продукція буде гідно конкурувати на українському, європейському та світовому ринках.

Індустриальний парк "Вінницький кластер холодильного машинобудування" (19.3 га) – метою заснування є забезпечення економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності території міста, створення нових робочих місць та виготовлення конкурентоспроможної продукції. Його концепція передбачає побудову повноцінного комплексу з виробництва холодильного обладнання.

Індустриальний парк "Вінтер Спорт" (25 га). Основне призначення цього парку – виробництво товарів для зимових видів спорту й обладнання для підводного плавання, а також інших комплектуючих.

Індустриальний парк "ВінІндастрі" (13.1 га). На його території працюють підприємства переробної промисловості. До парку залучено компанії з новітніми технологіями переробки, підприємства, що працюють у сферах переробки відходів, інформації й електронних комунікацій, науково-технічної діяльності. Основна мета – розвиток виробництв з високим рівнем доданої вартості та створення нових робочих місць з високим рівнем заробітної плати (Пресслужба Апарату Верховної Ради України, 2023, 3 березня).

П'ятим має стати *"Інтеграл"*. Його загальна площа буде становити майже 18 га. За умови сприятливої безпекової ситуації, першу промислову продукцію індустриальний парк почне виробляти у 2025 р. і планово вийде на повну потужність у 2030 р. За прогнозом на той момент у парку буде створено 930 робочих місць. Територія індустриального парку розподілена на такі сфери діяльності: переробна промисловість (12.908 га), науково-технічна діяльність (0.5 га), діяльність у сфері інформації й електронних комунікацій (0.5 га), інше та логістика (4 га). Діяльність індустриального парку не лише дасть можливість подальшого розвитку переробки продукції із залученням інноваційних технологій, а й активізує супутню інфраструктуру (Вінницька міська рада, 2024, 14 листопада).

Загалом розвиток індустриальних парків уможливить виконати низку завдань, як-от:

- розвиток середнього та малого підприємництва через створення нових підприємств;
- створення сучасних, екологічно чистих промислових підприємств;
- впровадження новітніх інноваційних рішень у виробництві продукції;
- впровадження енергоощадних технологій;

- насичення ринку конкурентоспроможною продукцією вітчизняного виробництва;
- збільшення експортного потенціалу місцевих підприємств.

Отже, індустріальні парки мають стати каталізаторами економічного зростання на регіональному рівні, створюючи умови для розвитку підприємництва.

Висновки

Аналіз структури експорту й імпорту Вінницької області свідчить, що область спеціалізується на виробництві та реалізації продовольчої сировини і харчових продуктів. Досвід та ресурси області дозволяють не лише нарощувати виробництво сільськогосподарської продукції, але й розширювати її асортимент. Так, важливо звернути увагу на вирощування "нішевих" культур та органічної продукції, попит на які зростає не лише в Україні та країнах ЄС, а й у світі загалом. Для цього слід розробити механізми залучення інвестицій у реконструкцію наявних та створення нових підприємств з переробки і зберігання продукції, виробництва напівфабрикатів та готових харчових продуктів. Це не лише надасть підтримку малому і середньому бізнесу, а й допоможе збільшити в структурі експорту частки товарів з високою доданою вартістю, що, своєю чергою, дасть змогу Україні перейти від експорту сировини до виробництва високоякісної та безпечної продукції. В перспективі суб'єкти господарювання, що виробляють таку продукцію, можуть залучатися до участі в міжнародних проєктах і відкривати спільні підприємства.

Заснування сучасних індустріальних парків сприятиме розвитку підприємств, які відповідають європейській промисловій політиці щодо автоматизації процесів, енерго- та ресурсоефективності, екологічності виробництва, впровадження принципів сталого розвитку та ін. Все це дасть можливість випускати продукцію, сертифіковану за європейськими стандартами, бути долученими до глобальних ланцюгів створення доданої вартості, налагоджувати співробітництво з європейськими партнерами. Отже, зростуть можливості регіону у виробництві й експорті товарів з високою доданою вартістю. Таким чином, визначення особливостей зовнішньої торгівлі Вінницької області та перспектив її розвитку з урахуванням економічної спрямованості регіону, його специфіки дає змогу окреслити перспективні напрями розвитку.

Гіпотеза щодо конкурентоспроможності продукції Вінницького регіону на міжнародному ринку, позитивної динаміки експорту навіть під час війни, а також наявних в області резервів для збільшення виробництва й експорту продукції знайшла своє підтвердження в процесі дослідження. Показано, що навіть в умовах воєнного стану Вінницька область не лише утримує обсяги виробництва продукції, які задовольняють її потреби, забезпечує продукцією інші регіони держави, а й нарощує експорт, зокрема й до країн Європейського Союзу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCE

- Agroapp. (2023, 29 грудня). *Нішеві культури в 2024 році: вирощування, перспективи, експорт*. <https://agroapp.com.ua/uk/blog/nishevi-kulturi-v-2024-roci-viroshchuvannya-perspektivi-eksport/>
- Agroapp. (2023, December 29). *Niche crops in 2024: cultivation, prospects, export*. <https://agroapp.com.ua/uk/blog/nishevi-kulturi-v-2024-roci-viroshchuvannya-perspektivi-eksport/>
- AgroPortal. (2024, 27 вересня). *Куди прямує додана вартість: яку органічну продукцію експортують, а що реалізують удома*. <https://agroportal.ua/publishing/analitika/kudi-pryamuye-dodana-vartist-yaku-organichnu-produkciyu-eksportuyut-a-shcho-realizuyut-udoma>
- AgroPortal. (2024, September 27). *Where does the added value go: which organic products are exported and which are sold at home*. <https://agroportal.ua/publishing/analitika/kudi-pryamuye-dodana-vartist-yaku-organichnu-produkciyu-eksportuyut-a-shcho-realizuyut-udoma>
- Bakari, S., & Tiba, S. (2019). The Impact of Trade Openness, Foreign Direct Investment and Domestic Investment on Economic Growth: New Evidence from Asian Developing Countries. *Economic Research Guardian*, 9(1), 46–54. [https://www.ecrg.ro/files/p2019.9\(1\)2y3.pdf](https://www.ecrg.ro/files/p2019.9(1)2y3.pdf)
- Bardi, W., & Hfaiedh, M. A. (2021). International trade and economic growth: evidence from a panel ARDL-PMG approach. *International Economics and Economic Policy*, (18), 847–868. <https://doi.org/10.1007/s10368-021-00507-4>
- Farahane, M. J., & Heshmati, A. (2020). *Trade and Economic Growth: Theories and Evidence from the Southern African Development Community*. IZA DP No. 13679. Institute of Labor Economics. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3691392>
- ILikeNews. (2024, 18 березня). *Вінницькі компанії в ТОП-10 найкращих підприємств України: переробка, сільгоспвиробництво та будівництво на перших ролях*. <https://www.ilikenews.com/news/rehiony/novyny-vinnychchyny/vinnytski-kompaniyi-v-top-10-naykrashchykh-pidpryyemstv-ukrayiny>
- ILikeNews. (2024, March 18). *Vinnitsia companies in the TOP-10 best enterprises of Ukraine: processing, agricultural production and construction in the first roles*. <https://www.ilikenews.com/news/rehiony/novyny-vinnychchyny/vinnytski-kompaniyi-v-top-10-naykrashchykh-pidpryyemstv-ukrayiny>
- Ji, X., Dong, F., Zheng, C., & Bu, N. (2022). The Influences of International Trade on Sustainable Economic Growth: An Economic Policy Perspective. *Sustainability*, 14(5), 2781. <https://doi.org/10.3390/su14052781>
- Savona, M., & Ciarli, T. (2019). Structural changes and sustainability. A selected review of the empirical evidence. *Ecological economics*, (159), 244–260.
- Бараболя, Ю. (2024, 25 серпня). *Вінниччина наростила експорт: яку продукцію відправляли за кордон та до яких країн*. <https://suspilne.media/vinnytsia/819079-vinniccina-narostila-eksport-aku-produkciu-vidpravlali-za-kordon-ta-do-akih-krain/>
- Barabolia, Yu. (2024, August 25). *Vinnitsia region increased exports: what products were sent abroad and to which countries*. <https://suspilne.media/vinnytsia/819079-vinniccina-narostila-eksport-aku-produkciu-vidpravlali-za-kordon-ta-do-akih-krain/>
- Батракова, Т., & Фоменко, С. (2023). Сучасний стан зовнішньої торгівлі України в умовах економічної нестабільності. *Цифрова економіка та економічна безпека*, 4(04), 56–62. <https://doi.org/10.32782/dees.4-10>
- Batrakova, T., & Fomenko, S. (2023). Current state of foreign trade of Ukraine in conditions of economic instability. *Digital Economy and Economic Security*, 4(04), 56–62. <https://doi.org/10.32782/dees.4-10>
- Вінницька міська рада. Виконавчий комітет. (2024, 14 листопада). Рішення № 2720 Про проєкт рішення міської ради "Про погодження Концепції індустріального парку "Інтергал". <https://2021.vmr.gov.ua/Docs/ExecutiveCommitteeDecisions/2024/№2720%2014-11-2024.pdf>
- Vinnytsia City Council. Executive Committee. (2024, November 14). Decision No. 2720 On the draft decision of the city council "On approval of the Concept of the "Integral" industrial park". <https://2021.vmr.gov.ua/Docs/ExecutiveCommitteeDecisions/2024/№2720%2014-11-2024.pdf>
- Вінницька обласна військова адміністрація. (2021, 30 серпня). *Торговельне співробітництво Вінниччини з країнами Європейського Союзу*. [https://www.vin.gov.ua/invest/mizhnarodne-spivrobitnytstvo/9158-torhoveln-spivrobitnytstvo-vinnychchyny-z-krainamy-yevropeiskoho-soiuzu#:~:text=Основними%20статтями%20експорту%20до%20країн,походження%20\(84%2C6%20млн](https://www.vin.gov.ua/invest/mizhnarodne-spivrobitnytstvo/9158-torhoveln-spivrobitnytstvo-vinnychchyny-z-krainamy-yevropeiskoho-soiuzu#:~:text=Основними%20статтями%20експорту%20до%20країн,походження%20(84%2C6%20млн)
- Vinnytsia Regional Military Administration. (2021, August 30). *Trade cooperation of Vinnitsia region with the countries of the European Union*. [https://www.vin.gov.ua/invest/mizhnarodne-spivrobitnytstvo/9158-torhoveln-spivrobitnytstvo-vinnychchyny-z-krainamy-yevropeiskoho-soiuzu#:~:text=Основними%20статтями%20експорту%20до%20країн,походження%20\(84%2C6%20млн](https://www.vin.gov.ua/invest/mizhnarodne-spivrobitnytstvo/9158-torhoveln-spivrobitnytstvo-vinnychchyny-z-krainamy-yevropeiskoho-soiuzu#:~:text=Основними%20статтями%20експорту%20до%20країн,походження%20(84%2C6%20млн)

Головне управління статистики у Вінницькій області. (б. д.). <i>Статистична інформація / Зовнішньоекономічна діяльність</i> . https://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information.html#	Main Department of Statistics in Vinnytsia region. (n. d.). <i>Statistical information / Foreign economic activity</i> . https://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information.html#
Дуляба, Н. І., & Далик, В. П. (2020). Розвиток зовнішньої торгівлі України в умовах глобальної нестабільності. <i>Ефективна економіка</i> , (11). https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.82	Duliaba, N. I., & Dalyk, V. P. (2020). Development of Ukraine's foreign trade in conditions of global instability. <i>Effective Economy</i> , (11). https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.82
Мазаракі, А., & Мельник, Т. (2022). Світове господарство: виклики російсько-української війни. <i>Scientia fructuosa</i> , 143(3), 4–35. https://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/430	Mazaraki, A., & Melnyk, T. (2022). World economy: challenges of the russian-Ukrainian war. <i>Scientia fructuosa</i> , 143(3), 4–35. https://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/430
Мельник, Т., & Туницька, Ю. (2024). Зовнішньоторговельні зв'язки України та Польщі: 2022–2024. <i>Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право</i> , (5), 4–24. Серія: Економічні науки. https://doi.org/10.31617/3.2024(136)01	Melnyk, T., & Tunitska, Yu. (2024). Foreign trade relations of Ukraine and Poland: 2022–2024. <i>Foreign trade: economics, finance, law</i> , (5), 4–24. Series: Economic sciences. https://doi.org/10.31617/3.2024(136)01
Міценко, Н. Г., Кабаті, Б. І., & Федоренко, А. О. (2021). Залежність економіки України від зовнішньої торгівлі: тенденції зміни індикаторів. <i>Вісник ЛТЕУ. Серія: Економічні науки</i> , (62), 12–21.	Mitsenko, N. G., Kabatsi, B. I., & Fedorenko, A. O. (2021). Dependence of the Ukrainian economy on foreign trade: trends in changes in indicators. <i>Herald of LUTE. Series: Economic sciences</i> , (62), 12–21.
Моя Вінниця. (2023, 25 грудня). <i>Сільське господарство у Вінницькій області: тенденції, виклики та перспективи</i> . https://www.myvin.com.ua/news/24799-silke-hospodarstvo-u-vinnytskii-oblasti-tendentsii-vyklyky-ta-perspektyvy	My Vinnytsia. (2023, December 25). <i>Agriculture in Vinnytsia region: trends, challenges and prospects</i> . https://www.myvin.com.ua/news/24799-silke-hospodarstvo-u-vinnytskii-oblasti-tendentsii-vyklyky-ta-perspektyvy
Опора. (2024, 10 травня). <i>Вінниччина в умовах повномасштабного вторгнення: робота політичних партій та органів місцевого самоврядування</i> . https://www.oporaua.org/viyna/vinnichchina-v-umovah-povnomasshtabnogo-vtorgnennya-robotapolitichnih-partiy-ta-organiv-miscevogo-samovryaduvannya-25237	Opora. (2024, May 10). <i>Vinnytsia region in the conditions of full-scale invasion: the work of political parties and local self-government bodies</i> . https://www.oporaua.org/viyna/vinnichchina-v-umovah-povnomasshtabnogo-vtorgnennya-robotapolitichnih-partiy-ta-organiv-miscevogo-samovryaduvannya-25237
Пресслужба Апарату Верховної Ради України. (2023, 3 березня). <i>Комітет з питань економічного розвитку продовжує проведення регіональних нарад щодо розвитку індустріальних парків</i> . https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/233786.html	Press service of the Apparatus of the Verkhovna Rada of Ukraine. (2023, March 3). <i>The Committee on Economic Development continues to hold regional meetings on the development of industrial parks</i> . https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/233786.html
Соколовська, О. М. (2020). Проблеми зовнішньої торгівлі України та її регіонів у контексті світової кризи. <i>Вісник економічної науки України</i> , 1(38), 97–102.	Sokolovska, O. M. (2020). Problems of foreign trade of Ukraine and its regions in the context of the world crisis. <i>Bulletin of Economic Science of Ukraine</i> , 1(38), 97–102.
Тоцька, О. (2022). Зовнішня торгівля товарами України з Польщею, Румунією, Словаччиною та Молдовою: аналіз і прогнозування. <i>Економічний часопис БНУ</i> , (2), 90–98. http://nbuv.gov.ua/UJRN/echcenu_2022_2_13	Totska, O. (2022). Foreign trade of goods of Ukraine with Poland, Romania, Slovakia and Moldova: analysis and forecasting. <i>Economic Journal of VNU</i> , (2), 90–98. http://nbuv.gov.ua/UJRN/echcenu_2022_2_13
Чудновський, В. (2025, 6 січня). <i>Промислова Вінниця. Які товари виробляємо та куди експортуємо?</i> https://vn.20minut.ua/Podii/promislova-vinnitsya-yaki-tovari-viroblyaemo-ta-kudi-eksportuemo-11945916.html	Chudnovskiy, V. (2025, January 6). <i>Industrial Vinnytsia. What goods do we produce and where do we export?</i> https://vn.20minut.ua/Podii/promislova-vinnitsya-yaki-tovari-viroblyaemo-ta-kudi-eksportuemo-11945916.html

Шайда, О., Косовська, В., & Шайда, С. (2022). Особливості зовнішньоторговельної співпраці України та Німеччини. *Економіка та суспільство*, (46). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-70>

Shaida, O., Kosovska, V., & Shaida, S. (2022). Features of foreign trade cooperation between Ukraine and Germany. *Economy and Society*, (46). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-70>

Конфлікт інтересів: Автори заявляють, що вони не мають фінансових чи нефінансових конфліктів інтересів щодо цієї публікації; не мають відносин із державними органами, комерційними або некомерційними організаціями, які могли б бути зацікавлені у поданні цієї точки зору. З огляду на те, що автори працюють в установі, яка структурно пов'язана з видавцем журналу, що може зумовити потенційний конфлікт або підозру в упередженості, остаточне рішення про публікацію цієї статті (включно з вибором рецензентів та редакторів) приймалося тими членами редколегії, які не пов'язані з цією установою.

Автори не отримували прямого фінансування для цього дослідження.

Власенко І., Тернова А. Регіональні пріоритети зовнішньоторговельної діяльності. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2025. № 1. С. 113–130. Серія. Економічні науки. [https://doi.org/10.31617/3.2025\(138\)07](https://doi.org/10.31617/3.2025(138)07)

Надійшла до редакції 25.12.2024.

Прийнято до друку 08.01.2025.

Публікація онлайн 12.03.2025.